

Josef Holub — Jaroslav Moravec:

Thrinicia saxatilis (Lam. ex Stankov) Holub — Moravec em. v Československu.**Nová lokalita v Čechách.**

Botanické Listy roč. III., č. 2., p. 21, 1950 přinesly zprávu I. Klášterské ho: „*Leontodon nudicaulis* v Čechách“, v níž jest uveřejněn první nález tohoto druhu v Čechách. Dne 11. VIII. 1950 objevili jsme druhou lokalitu této rostliny. Lokalita se nalézá na západním břehu rybníka Rožmberka u Třeboně, ve výšce 425 m n. m.

Na lokalitě bylo něco přes 100 exemplářů. *Thrinicia saxatilis* zde roste na půdě ± písčité na třech typech stanovišť. Nejhojněji se vyskytuje na sušších nezastíněných místech za pásmem pobřežních křovin. Odtud snímky:

	1.	2.
Analýsovaná plocha m ²	4	4
Celková pokryvnost E ₁	50%	75%
<i>Agrostis canina</i> L.	6.2*)	8.2
<i>Deschampsia caespitosa</i> (L.) P. Beauv.	5.2	3.2
<i>Carex vulgaris</i> Fries	4.2	1.+
<i>Carex leporina</i> L.	2.2	1.1
<i>Thrinicia saxatilis</i> (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em. ssp. <i>taraxacoides</i> (Vill.) Holub-Moravec.	2.+	3.+
<i>Erigeron canadensis</i> L.	3.+	2.+
<i>Viola</i> sp. (steril.)	2.+	2.+
<i>Molinia coerulea</i> (L.) Moench	—	3.2
<i>Carex panicea</i> L.	—	3.1
<i>Juncus effusus</i> L.	—	3.1
<i>Potentilla anserina</i> L.	—	3.1
<i>Carex gracilis</i> Curtis (slabě vitální)	2.+	—
<i>Carex Oederi</i> Retz	—	2.2
<i>Lysimachia nummularia</i> L.	—	2.1
<i>Herniaria glabra</i> L.	1.+	—
<i>Spergularia rubra</i> (L.) Presl	1.+	—
<i>Leontodon autumnalis</i> L.	—	3.+
<i>Phragmites communis</i> Trin. (nepatrně vitální)	—	1.+
<i>Mentha arvensis</i> aff.	—	1.+
<i>Taraxacum officinale</i> Web. ssp. <i>vulgare</i> (Lam.) Schinz-Thell.	—	1.+
<i>Salix cinerea</i> L. (iuv.)	1.+	4.+
<i>Quercus robur</i> L. em. Simk. (iuv.)	1.+	—
<i>Populus</i> sp. (iuv.)	—	1.+

*) Prvé číslo značí abundanci-dominanci Dominovy desetičlenné stupnice, druhé číslo označuje sociabilitu (+ — značí rostliny izolované bez vegetačních propagačních orgánů, 1 — rostliny s nízkou sociabilitou tvořící výběžky nebo řídké malé trsy, 2 — rostl. tvořící trsy o ploše 5·5 cm².

Mimo snímky roste: *Lythrum salicaria* L., *Ranunculus flammula* L., *Carex vesicaria* L., *Populus tremula* L., *Rubus* sp., *Sanguisorba officinalis* L.

Mechové patro zaujímá v prvním snímku $\frac{1}{20}$, v druhém $\frac{1}{5}$ analysované plochy. Ze snímku je patrné, že *Thrinicia saxatilis* zde roste v nezapojených porostech občas zamokřených písčitých půd, jejichž charakter se blíží porostům písčitých lad klimaticky vlhkých oblastí. Mladé exempláře stromů a keřů vnikají do porostů ze sousedního pásu pobřežních křovin.

Dále roste *Thrinicia saxatilis* před pásmem pobřežních křovin, na hráziče, vytvořené z odumírajících trsů *Carex Hudsonii* B e n n e t, které byly vybrány z rybníka. Zde se vyskytují nejstatnější exempláře, z nichž největší měly až 30 úboronosných lodyh. *Thrinicia saxatilis* se zde vyskytuje ve společnosti těchto druhů: *Ranunculus flammula* L., *Ranunculus repens* L., *Rorippa islandica* (O e d e r) B o r b., *Polygonum hydropiper* L., *Polygonum lapathifolium* L. ssp. *nodosum* (P e r s.) D a n s e r, *Polygonum amphibium* L. (terrestre), *Sanguisorba officinalis* L., *Trifolium hybridum* L., *Alnus glutinosa* (L.) G a e r t n., *Salix aurita* x *cinerea* (= *S. multinervis* D o e l l.), *Lythrum salicaria* L., *Lysimachia vulgaris* L., *Lysimachia nummularia* L., *Stachys palustris* L., *Lycopus europaeus* L., *Mentha arvensis* aff., *Odontites rubra* G i l i b. ssp. *serotina* (H o f f m.) V o l l m., *Pedicularis palustris* L., *Galium palustre* L. ssp. *eupalustre* H a y., *Taraxacum officinale* W e b. ssp. *vulgare* (L a m.) S c h i n z-T h e l l., *Sonchus* sp. (iuv.), *Hypochaeris radicata* L., *Leontodon autumnalis* L., *Erigeron canadensis* L., *Bidens tripartitus* L., *Bidens radiatus* T h u i l l., *Bidens cernuus* L., *Achillea ptarmica* L., *Juncus filiformis* L., *Carex leporina* L., *Carex gracilis* C u r t i s, *Carex Hudsonii* B e n n e t, *Festuca ovina* L., *Poa compressa* L., *Poa palustris* L., *Deschampsia caespitosa* (L.) P. B e a u v., *Baldingera arundinacea* (L.) D u m o r t., *Calamagrostis epigeios* (L.) R o t h, *Agrostis alba* L. ssp. *stolonifera* (L.) J i r á s e k, *Agrostis vulgaris* W i t h., *Agrostis canina* L.

Dva exempláře jsme též pozorovali na obnaženém písčitém břehu v porostu *Phragmites communis* T r i n. s *Malachium aquaticum* (L.) F r i e s, *Polygonum hydropiper* L., *Polygonum lapathifolium* L. ssp. *nodosum* (P e r s.) D a n s e r, *Trifolium hybridum* L., *Lythrum salicaria* L., *Epilobium palustre* L., *Lysimachia nummularia* L., *Lycopus europaeus* L., *Mentha arvensis* aff., *Leontodon autumnalis* L., *Erigeron canadensis* L., *Bidens tripartitus* L., *Bidens cernuus* L., *Juncus bufonius* L., *Carex cyperoides* L., *Carex vesicaria* L.

Povšechné poznámky k rodu *Thrinicia* Roth.

Názory jednotlivých autorů na rod *Thrinicia* se velmi různí. Četní jej udávají jako rod *Thrinicia* Roth (D e g e n, G a n d o g e r, G a u d i n, J á v o r k a, N y m a n, R e i c h e n b a c h, W i l l k o m m a j., v nejnovější době D o s t á l a S o ó-J á v o r k a), jiní jej řadí jako sekci *Thrinicia* k rodu *Leontodon* (C s o n g o r), nebo jej rozdělují do dvou sekcí rodu *Leontodon*: *Thrinicia* a *Millinoides* (E n g l e r-P r a n t l) nebo do tří: *Thrinicia*, *Streckeria* a *Millinoides* (B e n t h a m-H o o k e r). N y m a n přiřazuje k rodu *Thrinicia* též sekci *Kalbfusia*, některými autory považovanou za zvláštní rod (G a n d o g e r). F. J. W i d d e r (1931) rozdělil rod *Leontodon* podle trichomů na dva podrody: 1. subgenus *Euleontodon*, 2. subgenus *Apargia*. Rozdělení W i d d e r o v o převzal C s o n g o r v nejnovější monografii uherských druhů rodu *Leontodon* a doplnil je rozdělením podrodu *Apargia*. Uvádíme

přehled rozdělení rodu *Leontodon*, uspořádaný podle uvedených autorů se zřetelem na naše poměry.

A. Trichomy na listech i zákrovech jednoduché, zřídka chybějící. Úbory před rozvitím přímé nebo nící. Chmýří nažek v 10—21 paprscích.

subgenus I. *Euleontodon* (Neilreich) Widder em.

I. Nažky bez zobánků, všechny stejného tvaru. Úbory před rozvitím přímé.

sect. 1. *Erostrati* Widder.

Za typ považujeme *Leontodon autumnalis* L.

Z našich druhů sem ještě patří *Leontodon pseudotaraxaci* Schur a *Leontodon croceus* Haenke.

II. Nažky ± zobánkaté, stejnotvaré nebo obvodové ± bez chmýří a téměř bez zobánku. Úbory před rozvitím nící.

sect. 2. *Rostrati* Widder.

U nás nemá zástupců.

B. Trichomy na listech a většinou i na zákrovech vidličnaté nebo hvězdovité, zřídka chybějící. Úbory před rozvitím vždy nící. Chmýří nažek ve 20—40 paprscích.

subgenus II. *Apargia* (Scop.) Widder.

I. Nažky stejnotvaré.

a) Oddenky krátké, válcovité, porostlé kořeny, na spodu ukousnuté.

sect. 3. *Dens leonis* Koch.

Za typ považujeme *Leontodon hispidus* L.

b) Oddenky krátké, na spodu prodloužené ve vřetenovitý kořen, jinak kořeny neporostlé.

sect. 4. *Asterothrix* (Cass.) Ball.

Za typ považujeme mediterranní *Leontodon crispus* Vill. U nás roste pouze *Leontodon incanus* (L.) Schrank.

II. Nažky dvojtvaré, vnitřní s pernatým chmýřím, obvodové s korunkou.

sect. 5. *Thrinicia* (Roth) Benth. et Hook. Za typ považujeme *Leontodon saxatile* Lam.

Z tabulky vyplývá, že *Thrinicia* má v rodu *Leontodon* mezní postavení. Toto mezní postavení, vyznačené dimorfními nažkami, nás vedlo ke klasifikaci *Thrinicia* jakožto rodu, i když je u *Thrinicia tuberosa* DC. popsána var. *isocarpa* Bischoff, která nemá dimorfní nažky. Rod *Thrinicia* obsahuje mimo několika pochybných a nevyjasněných druhů celkem čtyři druhy, z nichž náš jest nejvariabilnější.

Jsou to tyto druhy:

Thrinicia tuberosa DC.

var. *typica* Fiori — oblast Středozevního moře,

var. *Oliverii* DC. — východní část Středozevní od Řecka po Cypr,

var. *tripolitana* (Sch.-Bip.) Dur. et Barr. — v africké části Středozevní od Maroka po Egypt,

var. *squamata* (Caballeró) comb. n. — Maroko,

var. *isocarpa* Bischoff — roztroušeně ve Středozevní.

Thrinicia saxatilis (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em.

ssp. *hispidata* (Roth) comb. n. — Makaronesie, oblast Středozevního moře,

ssp. *major* (Boiss.) comb. n. — jižní část Pyrenejského poloostrova, Maroko,

var. *eumajor* nom. nov. (= *Leontodon saxatilis* L a m. ssp. *perennis* (E m b. et M a i r e) M a i r e var. *major* (B o i s s.) M a i r e) — Portugalsko, jižní Španělsko, Maroko,

var. *perennis* (E m b. et M a i r e) comb. n. — Maroko,

ssp. *mesorrhynchus* (M a i r e) comb. n. — Maroko,

ssp. *taraxacoides* (Vill.) comb. n. — západní Evropa, zasahuje až do střední a severní Evropy,

var. *glabra* (S c h l e i c h e r) comb. n.,

var. *dubia* (B a b i n g t o n) comb. n., — obě v uvedeném areálu.

Thrinicia tingitana B o i s s. et R e u t. — Maroko, jižní Španělsko,

Thrinicia maroccana P e r s. — Portugalsko, jižní Španělsko, západní Alžír, Maroko.

Mimo tyto druhy jsou v literatuře udávány ještě druhy dosud nevyjasněné hodnoty. Jsou to: *Thrinicia azorica* G d g r., *T. bulbosa* D C., *T. Carreiorii* G d g r., *T. glabrata* H o f f m., *T. laevis* L a g., *T. leontodontoides* W a l l r., *T. lyrata* T e n., *T. maderensis* G d g r., *T. mauritanica* W e b b., *T. nudicalyx* L a g., *T. psilocalyx* L a g., *T. psilostachya* L a g., *T. pygmaea* P e r s., *T. Richteri* H e y n o l d, *T. seriolensis* P a u, *T. subglabra* G d g r., *T. serotina* S e n n e n. Většina těchto druhů byla popsána z Pyrenejského poloostrova a Makaronesie; jest možné, že některé z nich jsou pouhými synonymy nebo odrůdami druhů uvedených již ve výčtu. Vyjasnění těchto druhů může přinést pouze studium originálních exemplářů.

Nomenklatura.

Otázka, jak se má náš druh správně nazývat, jest velmi obtížná. Dosud používaná jména *Thrinicia nudicaulis* a *Leontodon nudicaulis* pocházejí z L i n n é o v a *Crepis nudicaulis* (L i n n é: Sp. pl. ed. I., 805, 1753). Z popisu připojeného k tomuto jménu nelze identifikovat příslušníka rodu *Thrinicia* R o t h. L i n n é dává v r. 1759 (Syst. Nat., ed. X., 1194) *Crepis nudicaulis* k *Leontodon hispidus* se slovy „forsan hujus varietas“. V r. 1763 pak přiřazuje *Crepis nudicaulis* jako synonymum k druhu *Leontodon hirtum*, který popsal v r. 1759 v citované práci. L i n n é ů v popis *Crepis nudicaulis* jest podle S c h i n z — T h e l l u n g a (1907) bezpochyby vyhotoven podle B a u h i n o v a obrázku „*Hieracium dentis leonis folio, hirsutie asperum magis et minus laciniatum*“ B a u h. Pin. 127, Prodr. 63, T. 633, N. I., který nám není dostupný. Jmenování autoři předpokládají podle udání výskytu i podle obrázku, že se jedná o *Thrinicia hirta* R o t h. W a l l r o t h a R i c h t e r považují podle S c h i n z e a T h e l l u n g a *Leontodon hirtum* L. za totožný s *Thrinicia hispida* R o t h na základě L i n n é o v y poznámky o obvodových květech naspoju žlutých, kterýžto znak však není charakteristický pro žádnou z obou subspecií. Z uvedeného vyplývá, že není možno s určitostí říci, ke kterému z obou druhů se L i n n é o v o jméno vztahuje. Jelikož však S c h i n z a T h e l l u n g oba druhy spojují jako dvě subspecie pod jeden druh, pozbývá pro ně tato otázka významu, a proto navrhuji pro tento druh jméno *Leontodon nudicaulis* (L.) B a n k s.

L a m a r c k popsal v prvním vydání svého díla *Flora Francaise*, II., 115, 1778, *Leontodon saxatile*. V druhém vydání tohoto díla z roku 1794 na p. 115 řadí *Leontodon saxatile* pod heslo: „Semences extérieures nues; fleurs penchées avant leur développement“, čímž zřetelně přiřazuje tento druh k nynějšímu rodu *Thrinicia*. Roku 1789

v Eycyclopédie, III., 531 uvádí pod *Leontodon saxatile* též odkazy na předle- nejšské autory, mezi jinými též na B a u h i n ů v Pin. 127, no. 12 a Prodr. 63: „*Hieracium dentis leonis folio, hirsutie asperum minus laciniatum*“, na kterých již L i n n é založil *Crepis nudicaulis*. Toto si L a m a r c k uvědomuje, neboť zde píše: „An *Leontodon hirtum* L.“. Z L a m a r c k o v ý c h citací a popisů není však jasné, o kterou subspecii našeho druhu se jedná. Někteří autoři (Grenier et Godron: Fl. Franc., II., 1850, Fiori et Paoletti: Fl. anal. Ital., III., 1904, nověji pak J a h a n d i e z et Maire 1934) vzta- huji L a m a r c k ů v druh *Leontodon saxatile* na *Thrinicia hirta* R o t h, jiní, na př. B a l l (1878), nejnověji S t a n k o v (1949) považují *Leontodon saxatile* L a m. za *Thrinicia hispida* R o t h. Tento názor bude pravděpodobně správnější, jelikož v třetím vydání L a m a r c k - D e C a n d o l l e: Flore Francaise, IV., 52, 1805, jest *Leontodon saxatile* zařazen jako *Thrinicia hispida* R o t h.

Rok po prvním vydání L a m a r c k o v y Flore Française, v roce 1779 popsal V i l l a r s v Prosp. fl. Delph., p. 33, druh *Hyoseris taraxacoides*, který v Histoires des plantes de Dauphiné, III., 166—168, 1789, vysvětluje francouzským popisem. Z tohoto popisu jasně vyplývá, že se jedná o přísluš- níka rodu *Thrinicia* (Les semences sont de deux sortes.) Dále z tohoto popisu vyplývá, že se jedná o *Thrinicia hirta* R o t h, neboť V i l l a r s píše, že tato rostlina jest vytrvalá (viva ce) a že vnitřní nážky mají krátký zobánek (Les semences... celles du centre... terminées par une aigrette à poils plumeux, laquelle est portée sur un pédicule court.)

D r y a n d e r popsal roku 1789 (Aiton Hort. Kew., III., 130), *Hyoseris pygmaea*. S c h i n z a T h e l l u n g (1907) přiřazují tento druh k *Leontodon nudicaulis* (L.) B a n k s ssp. *taraxacoides* (Vill.) S c h i n z - T h e l l u n g. Jelikož nám D r y a n d e r ů v popis není dostupný, nemůžeme toto jméno s jistotou používat v nomenklatuře. Na D r y a n d e r o v ě *Hyoseris pygmaea* založil roku 1807 P e r s o o n (Synopsis, II., 369) svůj nový druh *Thrinicia pygmaea*, který uvádí z Madeiry. Naleziště odpovídá nejspíše *Thrinicia hispida* R o t h, nebo se jedná o některý z dosud nevyjasněných druhů. Podle P e r s o o n o v a popisu není možno homologisovat *Thrinicia pygmaea* P e r s. s *Leontodon nudicaulis* (L.) B a n k s ssp. *taraxacoides* (Vill.) S c h i n z - T h e l l u n g, a proto není možno použít jméno *Thrinicia pygmaea* (D r y a n d e r) P e r s. pro *Thrinicia hirta* R o t h.

A. G. R o t h byl první, jenž popsal (Catalecta botanica I., 97—98, 1797) rod *Thrinicia*. V tomto rodu popsal dva druhy: *Thrinicia hirta* a *Thrinicia hispida*. *Thrinicia hispida* je popsána jako nový druh a nejsou u ní žádné odkazy na starší autory. U *Thrinicia hirta*, na níž R o t h pravděpodobně tento rod založil, jsou odkazy na několik starších autorů. Z autorů po době L i n n é o v ě jsou uvedeny tyto citace: *Leontodon hirtum* L e y s s. Flor. Halens., ed. II., n. 777; *Leontodon hirtum* L e e r s Herborn., n. 606; *Leontodon hispidum* P o l l i c h, palat., n. 737. Popisy L e e r s e a P o l l i c h a jsou velmi stručné a naprosto necharakterisují příslušníka rodu *Thrinicia*. Z L e y s s e r o v a popisu však vyplývá, že se jedná nesporně o druh z nynějšího rodu *Thrinicia*: *Leontodon hirtum* calyce toto erecto laeuiusculo, foliis dentatis hirtis: setis furcatis, seminibus radii calyculo proprio; disci pappo coronatis. V literatuře, která nám jest dostupná,

jest tento popis, který vyšel v roce 1783, první nesporný popis zástupce rodu *Thrinicia* a můžeme souditi, že na tomto popisu založil Roth svůj nový rod. V druhém dílu této knihy přiřazuje autor Villarsův *Hyoseris taraxacoides* nesprávně ke své *Thrinicia hispida*, na čemž se patrně zakládá Reichenbachova konfuse *Thrinicia hispida* a *Thrinicia hirta* (Reichenbach: Flora germ. excursoria, 251, 1830) a Gaudinův omyl při popisu *Thrinicia taraxacoides* Gaud. (Flora Helvetica, Vol. V., 49, 1829).

Wallroth (Schedulae criticae, I., 441, 1822) popsal *Thrinicia Leysserii*, k níž uvádí synonymum *Thrinicia hirta* Roth, což se též shoduje s popisem. Na tomto jménu založil G. Beck, který neodděluje rod *Thrinicia* od rodu *Leontodon*, novou kombinaci *Leontodon Leysserii* Beck pro Rothův druh *Thrinicia hirta*, jelikož kombinace *Leontodon hirtum* L. se vztahuje na jiný druh.

Gaudin (Flora helvetica, Vol. V., 49, 1829) zařadil Villarsův *Hyoseris taraxacoides* do rodu *Thrinicia* a vytvořil novou kombinaci *Thrinicia taraxacoides*. Podle popisu této kombinace se jedná o *Thrinicia hispida* Roth. Kromě *Thrinicia taraxacoides* uvádí Gaudin ve svém díle též *Thrinicia hirta* Roth. Jelikož jest Villarsův *Hyoseris taraxacoides* identický s *Thrinicia hirta* Roth, není možno tuto Gaudinovu kombinaci použiti ani pro *Thrinicia hirta* Roth, ani pro *Thrinicia hispida* Roth.

Jak jsme již uvedli, vidí Schinz a Thellung ve svém zmíněném Bauhinově obrázku druh *Thrinicia hirta* Roth, a proto uznávají Linnéovo jméno *Crepis nudicaulis* jako první správné jméno a doporučují jméno *Leontodon nudicaulis* (L.) Banks. Proti tomuto pojetí se staví Lacaita ve své práci z roku 1918. Lacaita považuje Bauhinův obrázek „*Hieracium dentis leonis folio hirsutiae asperum magis et minus laciniatum*“ Pin. 127, Prodr. 63., T. 633, n. I., za *Leontodon crispus* Vill. nikoliv za *Leontodon Villarsii* Lois. a zdaleka ne za *Thrinicia hirta* Roth. Ze studia synonymiky soudí, že *Crepis nudicaulis* L. jest *Leontodon Villarsii* Lois. nebo směr *Leontodon Villarsii* Lois. a *Leontodon crispus* Vill. Lacaita odmítá identitu *Thrinicia hirta* Roth s *Leontodon hirtum* L. podle popisů v různých vydáních Linnéových spisů. Při revisi Linnéova herbáře zjistil pouze čtyři položky *Leontodon hirtum* se schedami. Dvě z nich byly určeny samotným Linnéem — obě jsou *Leontodon Villarsii* Lois. — další dvě položky, Linnéem neurčené, jsou *Leontodon pyrenaicus* Gouan a *Thrinicia hirta* Roth. Položka *Crepis nudicaulis* L. v Linnéově herbáři chybí. Lacaita navrhuje po prostudování Linnéových prací a herbáře jména *Crepis nudicaulis* L. a *Leontodon hirtum* L. jako pochybná pro *Thrinicia hirta* Roth. Jméno *Leontodon saxatile* ponechává pravděpodobně pro *Thrinicia hispida* Roth (patrně na základě třetího vydání Lamarc-DeCandolle: Flore Francaise, 1805). Z těchto důvodů navrhuje autor pro *Thrinicia hirta* Roth jméno *Thrinicia taraxacoides* (Vill.) Lacaita nebo *Leontodon taraxacoides* (Vill.) Lacaita. Kombinaci *Thrinicia taraxacoides* použil již Gaudin, avšak nikoliv pro *Thrinicia hirta* Roth. Proto kombinaci navrhovanou Lacaitou není možno pro *Thrinicia hirta* Roth použiti. Kombinaci *Leontodon taraxacoides* použil již dříve Mérat (Ann. Sc. nat., XX., 108, 1831), který k ní uvádí jako autora Willdenova, u něhož však tato kombinace chybí. Mératova diagnosa nepostačuje k rozlišení obou subspecií našeho druhu a mohla by se vztahovati jen na celý druh. Tutéž kombinaci použil také Hoppe. Tato kombinace jest v Index

Kewensis homologisována s *Taraxacum officinale* W e b., a proto nemůže býti použita pro naši rostlinu.

Nutno ještě přihlédnouti k postoji nejnovějších autorů k nomenklatuře našeho druhu.

J a h a n d i e z a M a i r e (1934) používají pro náš druh správné jméno *Leontodon saxatilis* L a m k. Pro *Thrincia hispida* R o t h používají tito autoři jméno ssp. *Rothii* (B a l l) M a i r e. Toto jméno pro R o t h ů v druh *Thrincia hispida* zavedl B a l l (1878), když převáděl tento druh do rodu *Leontodon*, jelikož jméno *Leontodon hispidus* bylo již zadáno pro jiný druh popsany L i n n é e m. K tomu poznamenáváme, že při zařazení *Thrincia hispida* R o t h jako subspecie, ať již do rodu *Thrincia* nebo *Leontodon* platí původní jméno R o t h o v o ssp. *hispida*. Druh *Thrincia hirta* R o t h uvádějí J a h a n d i e z a M a i r e jako ssp. *saxatilis* T h e l l. sub *L. nudicaule* (L.) B a n k s. Tato kombinace jest nevhodná, neboť již roku 1805 (L a m a r c k - D e C a n d o l l e: Flore Francaise, ed. III.) jest homologisována *Thrincia hispida* R o t h s *Leontodon saxatile* L a m. Protože již bylo jméno *L. saxatile* použito různými autory pro obě subspecie, doporučujeme, pro *Thrincia hispida* v hodnotě subspecie jméno použité R o t h e m. Toto jméno doporučujeme již z toho důvodu, že R o t h poprvé rozlišil pořádně *Thrincia hispida* od *Thrincia hirta*.

M a n s f e l d (1939) se kloní k názoru S c h i n z e a T h e l l u n g a. Jestliže však budou námitky proti jménu *Crepis nudicaulis* L., že jest nomen dubium, pak navrhuje jméno *Leontodon saxatile* L a m k.

C s o n g o r (1947) používá ve své monografii uherských *Leontodonů* nomenklatury navržené S c h i n z e m a T h e l l u n g e m: *Leontodon nudicaulis* L.() B a n k s ssp. *Rothii* (uvedeno bez autora) a ssp. *taraxacoides* (V i l l.) S c h i n z - T h e l l. Autor však neuvádí v synonymice jméno *Leontodon saxatile* L a m.

S t a n k o v (1949) používá jméno *Thrincia saxatilis* L a m k. pro krymskou rostlinu. V synonymice ji homologisuje s *Thrincia hispida* R o t h, tedy s jednou z našich subspecií, patrně opět na základě třetího vydání L a m a r c k - D e C a n d o l l e: Flore Francaise, 1805. Kombinace *Thrincia saxatilis* L a m k. nám však není z L a m a r c k o v ý c h prací známa.

D o s t á l ve své květeně ČSR z roku 1950 (p. 1520) používá jména *Thrincia nudicaulis* (L.) D o s t. Tuto kombinaci použil poprvé L o w e již roku 1831. D o s t á l používá však správné kombinace pro subspecii: ssp. *taraxacoides* (V i l l.) D o s t. Synonymum *Thrincia hirta* R o t h zařazené pod specii patří správně pod uvedenou subspecii.

S o ó a J á v o r k a (1951) uvádějí v nejnovější maďarské floře pro *Thrincia hirta* R o t h chybnou kombinaci *Thrincia nudicaulis* (L.) L a g. ssp. *taraxacoides* (V i l l.) G a u d. Kombinaci *Thrincia nudicaulis* L a g. používá v citované monografii C s o n g o r (1947) jako synonymum a odtud převzali tuto kombinaci pravděpodobně S o ó a J á v o r k a. U L a g a s c y jsme však na citovaném místě (*Elenchus plantarum*, 24, 1816) nalezní kombinaci *Thrincia nudicalyx*, kterou řadíme k nejasným druhům. Rovněž u G a u d i n a jsme nenalezli kombinaci ssp. *taraxacoides* (V i l l.) G a u d., jelikož G a u d i n uvádí ve svých pracích tuto kombinaci pro specii a to pro *Thrincia hispida* R o t h.

Z uvedených poznámek vyvozujeme tyto závěry:

I. K otázce L i n n é o v a druhu *Crepis nudicaulis* a na něm založeném

jménu *Thrinicia nudicaulis* (L.) Lo we poznamenáváme toto: Různí autoři vidí v B a u h i n o v ě obrázku různé rostliny (*Thrinicia hirta* R o t h, *Thrinicia hispida* R o t h, *Leontodon crispus* V i l l. atd.). Z toho vyplývá, že jméno *Crepis nudicaulis*, které jest především na tomto obrázku založené, není pro náš druh správné.

II. K otázce jména druhu: Spolehlivý popis zástupce nynějšího rodu *Thrinicia* jest citovaný popis L a m a r c k ů v z roku 1794, který se vztahuje na jeho druh *Leontodon saxatile*, publikovaný již v roce 1778. Platí tedy pro celý druh L a m a r c k o v o jméno *saxatile*, a proto rozšiřujeme pojetí S t a n k o v o v y *Thrinicia saxatilis* L a m k. na celý druh.

III. Otázka jména obou subspecií: Z L a m a r c k o v a popisu *Leontodon saxatile* nevyplývá, o kterou z obou subspecií se jedná, avšak roku 1805 jest v L a m a r c k - D e C a n d o l l e: Flora Francaise, ed. III., homologisován *Leontodon saxatile* L a m. s R o t h o v ý m druhem *Thrinicia hispida*. Platilo by pro tuto subspecii jméno *saxatile*, eventuálně s předponou eu—. Protože různí autoři pokládají L a m a r c k ů v druh za *Thrinicia hirta* R o t h nebo za *Thrinicia hispida* R o t h, navrhuje se používati i nadále vžitě jméno ssp. *hispida* (R o t h).

Z V i l l a r s o v a popisu druhu *Hyoseris taraxacoides* z roku 1789 vyplývá, že se jedná o *Thrinicia hirta* R o t h, proto navrhuje se pro tuto subspecii jméno ssp. *taraxacoides* (V i l l.).

Z uvedených závěrů vyplývají pro naše pojetí druhu tato jména: *Thrinicia saxatilis* (L a m. ex S t a n k o v) H o l u b - M o r a v e c em.

ssp. *taraxacoides* (V i l l.) comb. n.

ssp. *hispida* (R o t h) comb. n.

Budou-li naše subspecie hodnoceny jako samostatné druhy, pak platí tato jména:

Thrinicia hirta R o t h

Thrinicia hispida R o t h

Při zařazení rodu *Thrinicia* do rodu *Leontodon* připadají v úvahu tato jména:

Leontodon saxatile L a m.

ssp. *taraxacoides* (V i l l.) comb. n.

ssp. *hispidum* (R o t h) comb. n.

Při posuzování uvedených subspecií jako samostatných druhů platí:

Leontodon Leysserii (W a l l r.) B e c k

Leontodon Rothii B a l l.

Pro lepší objasnění nomenklatury uvádíme v přehledu synonymiku:

Thrinicia saxatilis (L a m. ex S t a n k o v) H o l u b - M o r a v e c em.

Leontodon saxatile L a m. (Flore Francaise, II. 115, 1778),

Leontodon taraxacoides M é r a t (Ann. sc. nat., XX., 108, 1831),

Thrinicia nudicaulis D o s t. (Květena ČSR, 1520, 1950),

Leontodon nudicaulis auct. non *Crepis nudicaulis* L.,

Leontodon hirtum auct. p. p. non L.

ssp. *taraxacoides* (V i l l.) comb. n.

Hyoseris taraxacoides V i l l. (Prosp. fl. Delph., 33, 1779),

? *Hyoseris pygmaea* D r y a n d e r (in A i t o n Hort. Kew., III., 130, 1789),

Thrinicia hirta R o t h (Catalecta bot., Fasc. I., 98, 1797),

Thrinicia Leysserii W a l l r. (Sched. crit., 441, 1822),

Thrinicia hispida R c h b. (Fl. germ. exc., 251, 1830) non R o t h,
Leontodon Leysserii B e c k (Fl. Niederösterr., II. 2., 1312, 1863),
Thrinicia nudicaulis J. B r i t t e n (Journ. of Botany, 31, 1907),
Leontodon nudicaulis ssp. *taraxacoides* S c h i n z e t T h e l l u n g
 (Bull. de l'Herb. Boiss., 389, 1907),
Thrinicia taraxacoides L a c a i t a (Journ. of Botany, 104, 1918),
Leontodon taraxacoides L a c a i t a (Journ. of Botany, 104, 1918),
Leontodon saxatilis ssp. *saxatilis* J a h a n d i e z e t M a i r e (Catalogue
 des Plantes du Maroc, Tom. III., 833, 1934),
Thrinicia nudicaulis ssp. *taraxacoides* D o s t á l (Květena ČSR, 1520,
 1950),

ssp. *hispida* (R o t h) comb. n.

Thrinicia hispida R o t h (Catalecta bot., I., 99, 1797),
Thrinicia taraxacoides G a u d. (Fl. helv., V., 49, 1829),
Thrinicia hirta R c h b. (Fl. germ. exc., 251, 1830) non R o t h,
Thrinicia nudicaulis L o w e (Trans. camb. phil. soc., IV., 28, 1831),
Leontodon Rothii B a l l (Journ. Linn. Soc., XVI., 543, 1878),
Leontodon nudicaulis ssp. *Rothii* S c h i n z e t T h e l l u n g (Bull. de
 l'Herb. Boiss., 389, 1907),
Leontodon saxatile ssp. *Rothii* J a h a n d i e z e t M a i r e (Catalogue
 des Plantes du Maroc, III., 833, 1934),
Thrinicia saxatilis S t a n k o v (in S t a n k o v - T a l ' j e v: Opred.
 vyšších rostění evrop. části SSSR, 684, 1949).

**Variabilita *Thrinicia saxatilis* (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec
 em. ssp. taraxacoides (Vill.) Holub-Moravec.**

Rostlina jest měnlivá především v odění. Autoři popsali četné odrůdy zakládající se právě na měnlivosti tohoto znaku. Jelikož mnohdy nerespektovali dřívější popisy odrůd, vznikl ve vnitřním systému značný zmatek, v němž jest velmi obtížné se orientovat. Popisy některých odrůd nám nebyly dostupné (var. *autumnalis* M e r i n o, var. *nivatensis* M e r i n o, obě z jižního Španělska), jiné odrůdy jsou pochybné (f. *major* P e t e r m. (A s c h - G r ä b n., var. *arenaria* D C., var. *gymnocephala* L o w e a jiné), některé z těchto se vztahují pravděpodobně k jiným druhům. Po prostudování literatury i herbářového materiálu ze střední Evropy navrhuje toto uspořádání odrůd:

A. Zákrovní listeny lysé —

var. *glabra* (S c h l e i c h e r sensu R e i c h e n b a c h) comb. n.

I. Vnitřní zákrov tvořen (5) 6—8 (9) zákrovními listeny

f. *Leysserii* (W a l l r.) comb. n.

II. Vnitřní zákrov tvořen 8—14 zákrovními listeny

1. Rostlina zcela lysá

f. *glaberrima* nomen novum

(= *Leontodon nudicaulis* (L.) B a n k s ssp. *taraxacoides* (Vill.)
 S c h i n z - T h e l l. var. *glaber* (S c h l e i c h e r) sensu S c h i n z -
 K e l l e r)

2. Rostlina ± chlupatá

a. Listy po obou stranách výrazně chlupaté

f. *psilocalyx* (D C. em. S c h i n z - K e l l e r) comb. n.

- b. Listy olysalé s roztroušenými chlupy
f. *glabriuscula* (P e t e r m.) comb. n.

B. Zákrovní listeny ± chlupaté

var. *dubia* (B a b i n g t o n) comb. n.

- I. Vnitřní zákrov tvořen 6—8 (9) zákrovními listeny
f. *deminuta* f. n.

II. Vnitřních zákrovních listenů 8—13.

1. Zákrovní listeny celé chlupaté

f. *lasiolaena* (B i s c h o f f) comb. n.

2. Zákrovní listeny jen naspodu chlupaté, jinak olysalé

f. *subglabra* (B o r b.) comb. n.

Po prohlídce herbářů botanického ústavu university Karlovy a herbářů Národního musea pokládáme za nejhojnější odrůdy f. *psilocalyx*, f. *deminuta*, f. *Leysserii*, řidší jest f. *glabriuscula*, f. *lasiolaena*, velmi řidká jest f. *glaberrima* a f. *subglabra*.

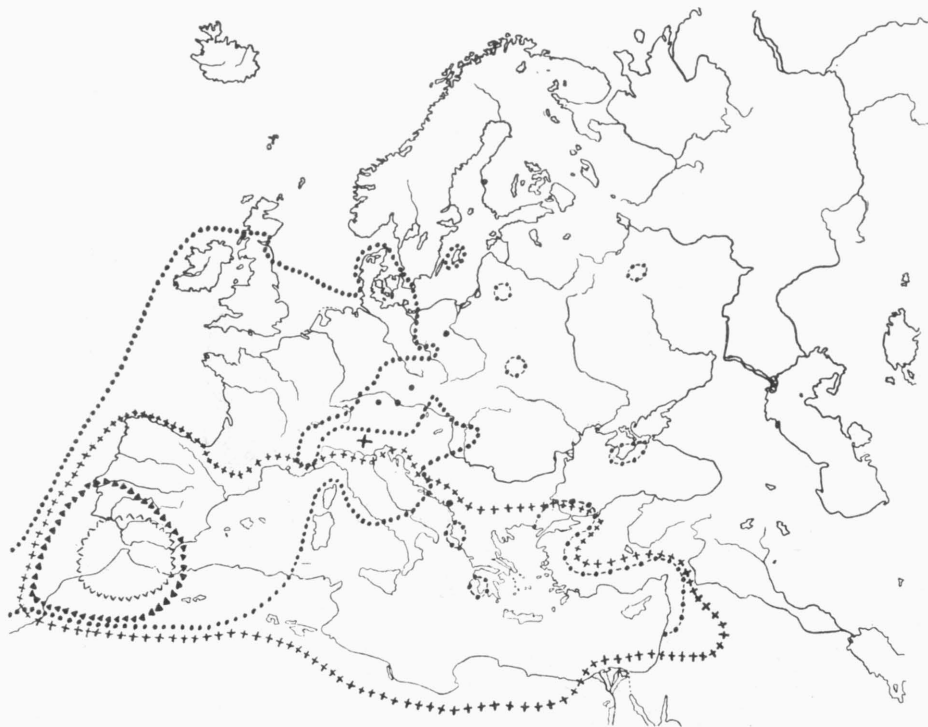
Celkové rozšíření *Thrinicia saxatilis* (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em.

K zhodnocení fytogeografického významu nálezu naší rostliny v jižních Čechách jest nutno uvéstí areál tohoto druhu. Přesné podání areálů obou subspecií není zatím možné, neboť ssp. *taraxacoides* a ssp. *hispidá* byly různými autory navzájem zaměňovány. Zhruba jest možno uvéstí pro ssp. *taraxacoides* toto rozšíření:

Pyrenejský poloostrov (hlavně v severní a východní části), Baleáry, Francie (roztroušeně, nejčastěji na pobřeží atlantickém, v mediterranní oblasti zřídka), Anglie (Irsko, Britannie, jižní Skotsko), Belgie, Holandsko, Dánsko, Švédsko (Gottland, Malmö podle sběru H u g o G r a n v i k a 1907), Německo (nejčastěji na jihozápadě, jinak roztroušeně, místy chybí), Rakousko (zřídka), Švýcarsko (hlavně západní část), Itálie, (severní a střední), Jugoslavie (Dalmacie, Chorvatsko, Černá Hora — leg. J. D o s t á l 1930), Maďarsko (hlavně západní část), Československo, Polsko (Dol. Slezsko, v severní části zřídka, snad jen zplaněle), SSSR (údaje pochybné: Lithuania, Volyň, okolí Moskvy — podle L e d e b o u r C. F.: Flora Rossica, 1844—46; Krym — podle T r a u t v e t t e r E. R.: Incrementa florum phaenogamiae Rossicae, 1883), Rumunsko (udává se z horní Moldavy podle K a n i t z A.: Plantas Romaniae, 1879—81), Řecko (podle W i l l k o m m M.-L a n g e J.: Prodromus florum hispanicae, 1870: Epir — podle H a y e k A.: Prodromus florum peninsulae Balcanicae, 1931; Pelopones — podle S i b t h o r p J.-S m i t h J. E. Florae graecae prodromus, 1804 a N y m a n C. F.: Sylloge Florae Europaeae 1845—55), Turecko (Byzance — podle B o i s s i e r E.: Flora Orientalis, 1875). Rostlina jest snadno zavlekána a část jejích lokalit na východním okraji areálu jest pravděpodobně adventivního původu (na př. Maďarsko, severní Polsko). V poslední době byla zavlečena pravděpodobně senem do finského přístavu Kristiinaukaupunki, kde rostla v letech 1943—1946 (podle: V a l o v i s t a E. J. in Arch. soc. zool.-bot. fennicae „Vanamo“, 4 : 1, p. 53, 1949). Podobným způsobem byla asi zavlečena i do jiných světadílů: Severní Amerika, Australie, Tasmanie, Nový Zéland.

Thrinicia saxatilis ssp. *hispidá* jest odrůdou spíše mediterranní. Roste v Makaronesii (Madeira, Kanárské ostrovy), v severní Africe (Maroko, Alžír), dále Pyrenejský poloostrov, Francie (jižní část a Cevennes), Itálie (hlavně severní), Jugoslavie (Dalmacie — podle M a l y: Enum. pl. aust. a Wil-

kom m M. - Lange J.: Prodrum florum hispanicarum, 1870), Řecko (opět podle Willkomm M.-Lange J.; Pelopones podle Nyman C. F.: Sylloge Florae Europaeae, 1845—55), Malá Asie (podle Bonnier G.: Flore complète de France, Suisse et Belgique, T. VI.) v Syrii a Palestině (opět podle Bonniera G.) a na Krymu (údaj nejistý podle: Léveillé: Enum. d. pl. in Demid. Voy. dans la Russ. mérid., a Stankova).

Obr. 1. Mapa rozšíření druhů rodu *Thrincia* v Evropě. — Распространение druhов рода *Thrincia* в Европе — Verbreitungskarte von *Thrincia*-Arten in Europa.

••••• *Thrincia saxatilis* (Lam. ex Stankov) Holub — Moravec em.

••••• skyt — „неопределенное нахождение“ — unsicheres Vorkommen, — nejistý vý-

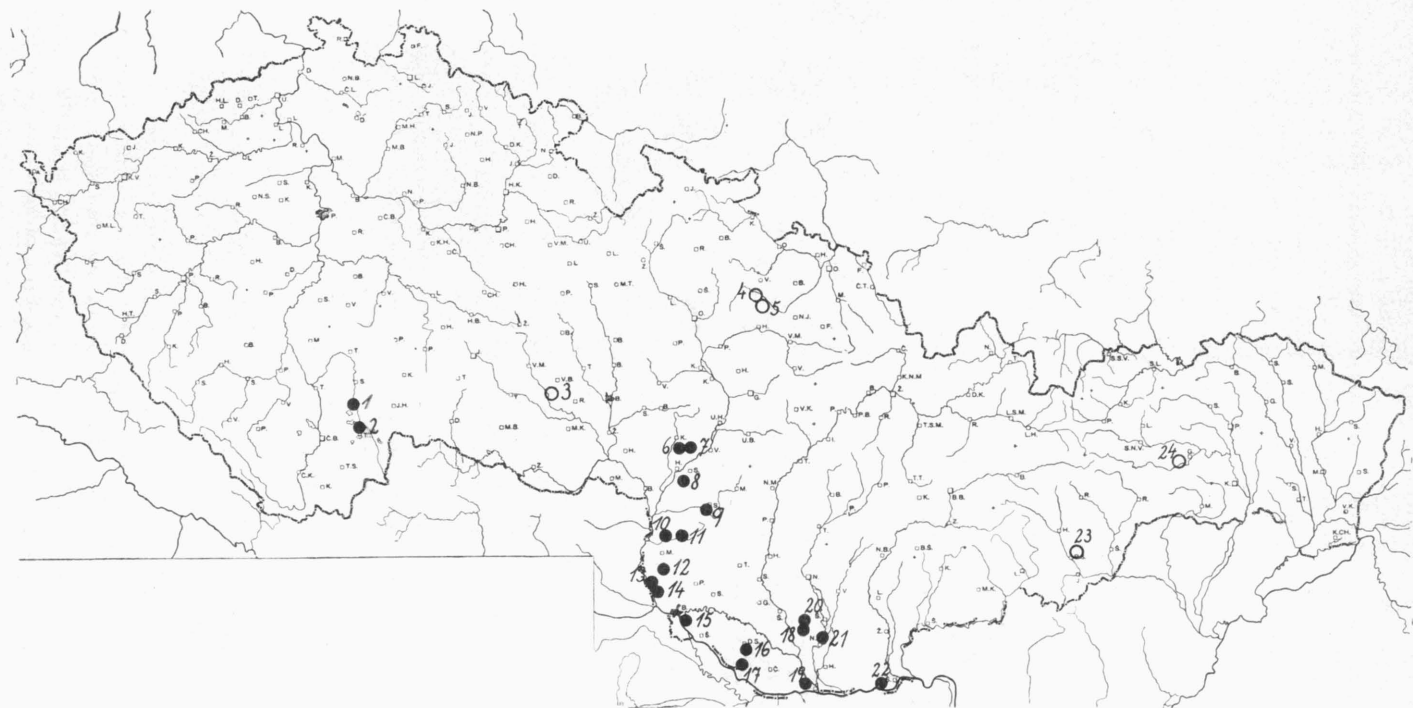
+++++ *Thrincia tuberosa* D C.

▲▲▲▲ *Thrincia maroccana* Pers.

∨∨∨∨ *Thrincia tingitana* Boiss. et Reut.

Z uvedeného rozšíření vyplývá, že *Thrincia saxatilis* jest komponent subatlanticko-mediterranní, při čemž ssp. *taraxacoides* jest komponentem evropsko-subatlantickým a ssp. *hispidula* komponentem mediterranním!

Z rozšíření druhů rodu *Thrincia* možno souditi, že rod *Thrincia* má středisko svého vývoje v jižní části Pyrenejského poloostrova a v přilehlé části severní Afriky.

Rozšíření *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* v Československu. — Распространение *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* в Чехословакии. — Verbreitung von *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* in der Tschechoslowakei.

**Rozšíření *Thrinicia saxatilis* (L a m. ex S t a n k o v) H o l u b - M o r a v e c
em. ssp. *taraxacoides* (V i l l.) H o l u b - M o r a v e c v Č S R.**

Čechy: První údaj z Čech bez lokality jsme zjistili v Flora der Provinz Preußen (P a t z e C., M e y e r E., E l k a n L., 1850). V této floře není udána ani přesná lokalita, ani pramen údaje. První sběr tohoto druhu pochází z roku 1948. Dne 30. VIII. 1948 sbíral R. K u r k a na louce u rybníka Švarcenberka u Veselí nad Lužnicí v jižních Čechách netypické exempláře, podle nichž usuzuje I. K l á š t e r s k ý (Bot. Listy, III., 21, 1950), že se jedná o ssp. *hispida*. Sběry z roku 1950 však již jasně ukazují, že jest to *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* var. *glabra* f. *psilocalyx* (leg. R. K u r k a et scc. 30. VII. 1950). Druhá lokalita jest námi objevená lokalita u rybníka Rožmberka, kde jest naše rostlina dosti variabilní. Nejčastější jest var. *glabra*, a to f. *psilocalyx*, řidší jest f. *Leysserii*, vzácnější jest var. *dubia*, která se zde vyskytuje ve f. *lasiolaena* a velmi vzácně ve f. *subglabra*.

Morava: Nejstarší jest S c h l o s s e r ů v údaj od Spálova a Jindřichova (S c h l o s s e r: Anleitung die im Mährischen Gouvernement wildwachsenden und am häufigsten kultivierten phanerogamen Pflanzen, 1843). V uvedené práci jest zavedeno pro rod *Thrinicia* české jméno plevnatec. Podle S c h l o s s e r a roste na těchto lokalitách vzácně i *Thrinicia hispida*. S c h l o s s e r o v y nálezy nebyly dosud ověřeny a není vyloučena záměna s některými druhy rodu *Leontodon*. O b o r n y (Flora von Mähren und österr. Schlesien, 1885) uvádí náš druh podle R ö m e r a u Otradici u Náměště. H a y e k v H e g i: Ill. Fl. von Mitteleur., VI/2. považuje tuto lokalitu za druhotnou. Tento údaj převzal pravděpodobně též D o s t á l do své Květeny. V roce 1942 byla naše rostlina objevena u Milotic (P o d p ě r a, S t a n ě k) a u Vacenovic (S t a n ě k).

Slovensko: První údaj tohoto druhu jest u L u m n i t z e r a (Flora Posoniensis, 1791) — *Leontodon hirtum* L. Wartberg u Bratislavy. N e i l r e i c h A. (Aufzählung der in Ungarn und Slavonien bisher beobachteten Gefäßpflanzen, 1866) tento údaj vyvrací, neboť v L u m n i t z e r o v ě herbáři jest pod tímto jménem *Taraxacum serotinum* (W a l d s t. - K i t.) P o i r. R e u s s G. (Květena Slovenska, 1853) zavádí pro rod *Thrinicia* slovenské jméno oštrba a udává *Thrinicia hirta* R o t h — oštrba huňatá jako řídkou z okolí Bratislavy. Další údaj ze Slovenska jest údaj S c h e f f e r ů v (Věda přírodní, roč. 14., p. 280, 1933): „na lúkach pri Slovenskom Mederu“. Největší počet lokalit na Pomoraví a v Podunají objevil od roku 1945 S t. S t a n ě k. C s o n g o r (1947) uvádí jako pochybné lokality Rimavskou Sobotu a údolí Hnilce.

K mapce rozšíření *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* v ČSR uvádíme výčet lokalit:

1. U rybníka Švarcenberka u Veselí nad Lužnicí.
2. U rybníka Rožmberka u Třeboně.
3. Otratice u Náměště nad Oslavou.
4. Spálov.
5. Jindřichov.
6. U rybníka Pročeneého u Milotic na Kyjovsku (P o d p ě r a ústně, leg. S t a n ě k).
7. Vacenovice na Kyjovsku (S t a n ě k in litt.).
8. Kopčany (S t a n ě k in litt.).
9. Senice (S t a n ě k in litt.).

10. Při dráze u Velkých Levár (leg. J. H o l u b); var. *glabra* f. *glabriuscula* a f. *psilocalyx*.
11. Údolí Rudavy blíže Hasprunky (leg. J. H o l u b); var. *glabra* f. *glaberrima* a f. *glabriuscula*.
12. Při dráze u Plaveckého Štvrťku (St. St a n ě k a J. H o l u b).
13. Louky jihozápadně od Zohoru (J. H o l u b).
14. Děvinské Jazero (St a n ě k in litt.).
15. Okolí Bratislavy (R e u s s, C s o n g o r na mapce).
16. Dunajská Streda (St a n ě k in litt.).
17. Bös (St a n ě k in litt.).
18. Slovenský Meder (S c h e f f e r).
19. Komárno (leg. J. K l i k a teste I. K l á š t e r s k ý).
20. Tardošket (St a n ě k in litt.).
21. Nové Zámky (St a n ě k in litt.).
22. Severní pokraj Čenkovského lesa u Mužly (leg. St. St a n ě k, J. H o l u b, J. M o r a v e c).
23. Rimavská Sobota.
24. Údolí Hnilce.

Poznámky k stanovišti.

Náš druh nejeví žádné specifické požadavky na stanoviště. Roste jako formační ubikvist, jak na vlhké tak i na vyprahlé půdě. Vyskytuje se na písčících, slatinných loukách i slaniskách. Objevuje se též jako adventiv v polních kulturách a na zahradních trávnících. Výskyt v různých krajinách dobře charakterisuje A. H a y e k v H e g i: I11. Fl. von Mitteleuropa, VI/ 2. Na stanovišti podobném našemu byl sbírán na př. u Dettingen, okr. Alzenau v Unterfranken, kde jej doprovázejí tyto druhy: *Veronica scutellata* L., *Veronica serpyllifolia* L., *Hypochaeris radicata* L., *Helosciadium repens* K o c h, *Hydrocotyle vulgaris* L., *Ajuga genevensis* L., *Hieracium pilosella* L., *Juncus bufonius* L., *Agrostis alba* L. St. St a n ě k charakterisuje její výskyt na Slovensku ve svém Příspěvků ke Květeně ČSR, č. 33—35 (manuscript) takto: „Roste na loukách slatinných i slanistých, na vlhčích úhorech a lučních rýpaninách, nejčastěji na poloslatinných květnatých loukách s nevysokou travou. Rostlina význačná pro oblasti, kde se stýká květena slatinná se slanistou“.

Lokality na jižním Slovensku a jižní Moravě považujeme za původní. Původnost lokalit v jižních Čechách není možno dosud zaručiti. Bude nutno dále sledovati její rozšíření, neboť často bývá přehlížena, i když roste hromadně. St. St a n ě k po objevení mnoha lokalit na Slovensku nás upozornil již v roce 1946 na možnost jejího výskytu v Čechách. St a n ě k píše: „Od podobných zlatožlutých *Leontodonů* už na dálku odlišný světleji žlutými květy, které za teplých slunečných dnů jsou otevřeny jen dopoledne“ (St a n ě k Příspěvek ... č. 33—35). Nejčastěji bývá náš druh zaměňován za *Leontodon hispidus* L.

Zjistí-li se, že jest *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* v jižních Čechách více rozšířena, bude ji nutno považovati za druh původní, kterému by odpovídalo klima Třeboňské pánve. Obě lokality leží totiž v nejteplejším ostrůvku jižních Čech, který jest ohraničen červencovou isothermou 18° C. Tím se by řadil náš druh k podobným subatlantským nebo subatlantsko-mediterranním až mediterranně-středoevropským prvkům, které jsou v jižních Čechách

zastoupeny druhy: *Aira praecox* L., *Corynephorus canescens* (L.) P. Beauv., *Euphrasia nemorosa* Pers., *Illecebrum verticillatum* L., *Juncus tenageia* Ehrh. a *Vulpia bromoides* (L.) S. F. Gray.

Literatura:

- Ball J. Spicilegium florum maroccanarum. Journ. of the Linnean Society: Botany. Vol. XVI., p. 543. London 1878.
- Csongor Gy. Monographie critique des espèces du genre *Leontodon* dans les Bassins Carpathiques. Acta Geobotanica Hungarica. Tom. VI., Fasc. I. Debrecen 1947.
- Jahandiez E.-Maire R. Catalogue des Plantes du Maroc. Tom. III., p. 833, Alger 1934.
- Lacaita C. C. *Crepis nudicaulis* L. and *Leontodon hirtus* L. Journ. of Botany. Vol. LVI., p. 97, London 1918.
- Mansfeld R. Zur Nomenklatur der Farn- und Blütenpflanzen Deutschlands. VI. Fedde: Rep. sp. nov. reg. veget. Bd. XLVII., p. 162, Berlin-Dahlem 1939.
- Schinz H.-Thellung A. Beiträge zur Kenntnis der Schweizerflora (VII). Bull. de l'Herb. Boiss. Sér. II., 7, 387, Chambézy 1907.
- Szó R.-Jávorka S. A magyar növényvilág kézikönyve. Budapest 1951.
- Stankov S. S.-Taljev V. I.: Opredělitel' vyšších rostlin evropské části SSSR. Moskva 1949.
- Widder F. J. Beiträge zur Kenntnis der Gattung *Leontodon*. Österr. botan. Zeitschrift. Bd. LXXX, p. 136, Wien 1931.

И. Голуб-Я. Моравец:

***Thrinicia saxatilis* (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em.
в Чехословакии.**

В Чехии было открыто второе местонахождение *Thrinicia saxatilis*. Это местонахождение находится возле пруда Рожемберка у Тршебони на высоте 425 м. н. м.

Thrinicia saxatilis включает в себе четыре субспеции — ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec, ssp. *hispida* (Roth) Holub-Moravec, ssp. *major* (Boiss.) Holub-Moravec, ssp. *mesorhynchus* (Maire) Holub-Moravec, из которых в Чехословакии растет ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec.

Номенклатура нашего вида чрезвычайно затруднительна.

Из работ Лакайта (Lacaita, 1918) следует, что для нашего вида нельзя пользоваться названием *Thrinicia nudicaulis* или *Leontodon nudicaulis* основанном на Линнеевском — *Crepis nudicaulis*. Этот же автор доказал, что нельзя пользоваться также названием *Leontodon hirtum* L. Достоверным описанием представителя нынешнего рода *Thrinicia* является описание Ламарка 1794 года, относящееся к его виду *Leontodon saxatile*, опубликованное уже в 1778 г.

Из описания Ламарка не ясно, о какой из субспеций идет речь. Следовательно название Ламарка *saxatile* годится для всего вида. Поэтому мы расширяем представление Станкова, который название *Thrinicia saxatilis* применяет для ssp. *hispida* ко всему виду.

По Ламарк-ДеСандолле: Flore Française, ed. III. 1805, *Leontodon saxatile* Lam. гомологизован с видом Roth'a — *Thrinicia hispida*, т. е. с одной из наших субспеций. Другие авторы гомологизируют *Leontodon saxatile* Lam. с *Thrinicia hirta* Roth. Это является также причиной, которая нас заставляет употреблять название Ламарка *saxatile* для всего вида, а не только для ssp. *hispida*. Первое достоверное

описание *Thrinicia hispida* опубликовал Roth (Catal. bot. I. p. 97—98, 1797), который также первый описал род *Thrinicia*. При определении этого вида, как субспецию, годится название *Roth'a hispida*. Schinz и Thellung (1907) неправильно употребили для ssp. *hispida* название ssp. *Rothii* (Ball) Schinz - Thell. Это название завел для *Thrinicia hispida* Балл (1878), когда его отнес к роду *Leontodon*, под видом *Leontodon Rothii*.

Первое описание, по которому можно узнать субспецию, растущую в Чехословакии, это описание вида *Hyoseris taraxacoides* Вилларса 1789 года. Поэтому для этой субспеции годится название ssp. *taraxacoides* (Vill.).

Из выше приведенного можно привести для европейской субспеции вида *Thrinicia saxatilis* следующие названия:

Thrinicia saxatilis (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em.
ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec.
ssp. *hispida* (Roth) Holub-Moravec.

Если эти субспеции будут считаться самостоятельными видами, нужно будет употреблять след. названия:

Thrinicia hirta Roth.
Thrinicia hispida Roth.

Комбинации *Thrinicia pygmaea* (Drunder) Pers. — нельзя употребить, так как Persoon применил эту комбинацию для *Thrinicia hispida* Roth или кроме того для другого вида.

Названия *Thrinicia taraxacoides* не может быть употреблено для *Thrinicia hirta* Roth, так как Gaudin, который первый завел эту комбинацию, применил ее для *Thrinicia hispida* Roth.

При занесении рода *Thrinicia* к роду *Leontodon* нужно считаться со следующими названиями:

Leontodon saxatile Lam.
ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec.
ssp. *hispidum* (Roth) Holub-Moravec.

При обсуждении приведенных субспеций в качестве самостоятельных видов годится:

Leontodon Leysserii (Wallr.) Beck.
Leontodon Rothii Ball.

Комбинации *Leontodon taraxacoides* нельзя употребить для *Thrinicia hirta* Roth. Эту комбинацию уже применил Mégrat (Ann. sc. nat. XX, 108, 1831), однако его диагноз недостаточен, чтобы различать *Thrinicia hirta* Roth от *Thrinicia hispida* Roth и она могла бы относиться только ко всему виду. Эту комбинацию употребил также Норре. Эта комбинация в Index Kewensis гомологизированна с *Taraxacum officinale* Web., следовательно не может быть применена для нашего растения.

Комбинации *Leontodon hirtus* нельзя употребить, так как эту комбинацию уже Линней применил для другого вида. Комбинации *Leontodon pygmaeus* comb. n. не употребляем для *Thrinicia hirta* из тех соображений, что не знаем оригинального описания Дриандера. Комбинации *Leontodon hispidus* нельзя употребить для *Thrinicia hispida* Roth, так как эту комбинацию уже употребил Линней для иного вида. Таким образом здесь годится название Балля.

Thrinicia saxatilis ssp. *taraxacoides* непостоянна прежде всего по

своему внешнему виду. Так как авторы часто не придавали значения прежним описаниям разновидностей, возник изрядный беспорядок во внутренней системе. После изучения литературы и гербарийного материала средней Европы, мы предлагаем следующую классификацию разновидностей:

А. Обверточные прицветники голые —

var. *glabra* (Schleicher sensu Reichenbach) comb. n.

I. Внутренняя обертка образована (5) 6—8 (9) оберточными прицветниками —

f. *Leysserii* (Wallr.) comb. n.

II. Внутренняя обертка образована 8—14 оберточными прицветниками.

1. Растение совершенно голое —

f. *glaberrima* nomen novum

(— *Leontodon nudicaulis* (L.) Banks ssp. *taraxacoides* (Vill.) Schinz-Thell. var. *glaber* (Schleicher) sensu Schinz-Keller).

2. Растение ± с волосками

a. Листья на обеих сторонах ясно волосатые —

f. *psilocalyx* (DC. em. Schinz-Keller) comb. n.

b. Листья облыселые с рассеянными волосками —

f. *glabriuscula* (Peterm.) comb. n.

Б. Обверточные прицветники — волосатые

var. *dubia* (Babington) comb. n.

I. Внутренняя обертка образована 6—8 (9) оберточными прицветниками —

f. *deminuta* f. n.

II. Внутренних оберточных прицветников 8—13.

1. Обверточные прицветники совершенно волосатые —

f. *lasiolaena* (Vischoff) comb. n.

2. Обверточные прицветники лишь внизу волосатые, иначе облыселые —

f. *subglabra* (Vorb.) comb. n.

Thrinicia saxatilis является компонентом субатлантическо-средиземноморским, при этом ssp. *taraxacoides* является компонентом европейско-субатлантическим, а ssp. *hispida* компонентом средиземноморским. Из распространения видов рода *Thrinicia* можно заключить, что этот род имеет центр своего развития в южной части Пиренейского полуострова и в смежной части северной Африки.

В Чехословакии *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* встречается больше всего в южной Словакии, откуда проникает и в Моравию. Местонахождения в Чехии являются изолированными от этого ± связного распространения. Местонахождения в южной Словакии и в южной Моравии мы считаем первичными. Ст. Станек (in litt.) характеризует ее существование в Словакии следующим образом: «Растет на лугах болотных и засоленных почв, на сырых пустырях и луговых бороздах, большей частью на полуболотных лугах с невысокой травой. Растение характерное для областей, где растительность болотных болот встречается с растительностью засоленных почв». Первичность местонахождений в южной Чехии нельзя до сего времени гарантировать. Нужно будет и дальше

следить за ее распространением, так как часто она бывает незамечена, даже когда растет в массах. Наш вид чаще всего смешивают с видом *Leontodon hispidus*.

Если же будет выяснено, что *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* в южной Чехии имеет большее распространение, то ее нужно будет считать видом первичным, которому соответствовал бы климат Тршебоньской котловины. Оба югочешские местонахождения находятся на наиболее теплом острове южной Чехии, ограниченном июльской изотермой 18° С. На этом основании наш вид должен быть включен к подобным же субатлантическим или субатлантическо-средиземноморским и даже средиземноморско-среднеевропейским элементам, которые в южной Чехии представлены видами:

Aira praecox L., *Corynephorus canescens* (L.) P. Beauv., *Euphrasia nemorosa* Pers., *Illecebrum verticillatum* L., *Juncus tenageia* Ehrh., *Vulpia bromoides* (L.) S. F. Gray.

J. Holub - J. Moravec:

***Thrinicia saxatilis* (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em. in der Tschechoslowakei.**

(Zusammenfassung)

In Böhmen wurde eine zweite Lokalität der *Thrinicia saxatilis* entdeckt. Die Lokalität befindet sich bei dem Rožmberk-Teiche bei Wittingau in einer Höhe von 425 m s. m.

Thrinicia saxatilis umfaßt vier Subspecien: ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec, ssp. *hispidula* (Roth) Holub-Moravec, ssp. *major* (Boiss.) Holub-Moravec, ssp. *mesorrhynchus* (Maire) Holub-Moravec, von welchen in der Tschechoslowakei die ssp. *taraxacoides* wächst.

Wir haben uns mit der Nomenklatur unserer Pflanze beschäftigt und ersehen sie als sehr schwierig. Aus den Arbeiten Lacaita's (Lacaita 1918), geht hervor, daß für unsere Art weder der Name *Thrinicia nudicaulis* noch *Leontodon nudicaulis* angewendet werden kann. Diese Namen wurden auf Linné's *Crepis nudicaulis* begründet. Derselbe Autor bewies, daß nicht einmal die Benennung *Leontodon hirtum* L. in Betracht kommt. Eine verlässliche Beschreibung eines Vertreters der jetzigen Gattung *Thrinicia* ist die Beschreibung von Lamarck aus dem Jahre 1794, welche sich auf seine schon im Jahre 1778 publizierte Art *Leontodon saxatile* bezieht. Aus der Lamarck'schen Beschreibung geht nicht hervor, um welche Subspecies es sich handelt. Gilt also der Lamarck'sche Name „*saxatile*“ für die ganze Art. Deswegen erweitern wir den Begriff von Stankov, welcher den Namen *Thrinicia saxatilis* für die ssp. *hispidula* benützt, auf die ganze Art.

In der Lamarck-DeCandolle: Flora Française, ed. III., 1805, ist die *Leontodon saxatile* Lam. mit *Thrinicia hispidula* Roth homologisiert, also mit einer von unseren Subspecien. Andere Autoren homologisieren *Leontodon saxatile* Lam. mit *Thrinicia hirta* Roth. Auch dieser Grund führt uns zur Anwendung des Lamarck'schen Namens *saxatile* für die ganze Art und nicht nur für die Subspecies *hispidula*. Die erste verlässliche Beschreibung der *Thrinicia hispidula* veröffentlichte Roth (Catal. bot., I., 98—99, 1797), welcher auch als erster die Gattung *Thrinicia* beschrieben hat. Bei der Bewertung dieser Art

als Subspecies gilt die von Roth angewendete Benennung *hispidia*. Schinz und Thellung (1907) benützten unrichtig für die ssp. *hispidia* die Benennung ssp. *Rothii* (Ball) Schinz-Thell. Diese Benennung benützte für *Thrinicia hispidia* Roth Ball (1878), als er sie in die Gattung *Leontodon* überführte und zwar als die Art *Leontodon Rothii*.

Die erste Beschreibung, aus welcher die bei uns in der Tschechoslowakei wachsende Subspecies erkennbar ist, ist die vom Villars stammende Beschreibung der Art *Hyoseris taraxacoides* aus dem Jahre 1789. Deswegen gilt für diese Subspecies der Name ssp. *taraxacoides* (Vill.).

Aus den erwähnten gelten für die europäischen Subspecies der Art *Thrinicia saxatilis* diese Benennungen:

Thrinicia saxatilis (Lam. ex Stankov) Holub-Moravec em.

ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec

ssp. *hispidia* (Roth) Holub-Moravec

Falls diese Subspecies als selbständige Arten betrachtet werden sollen, sind folgende Benennungen anzuwenden:

Thrinicia hirta Roth,

Thrinicia hispidia Roth.

Die Kombination *Thrinicia pygmaea* (Dryander) Pers. kann nicht angewendet werden, da Person diese Kombination für *Thrinicia hispidia* Roth, oder sogar für eine andere Art dieser Gattung, angewendet hat.

Die Benennung *Thrinicia taraxacoides* kann nicht für *Thrinicia hirta* Roth Anwendung finden, da Gaudin, der als erste diese Kombination einführte, sie für *Thrinicia hispidia* Roth benützt hat.

Bei der Einreihung der Gattung *Thrinicia* in die Gattung *Leontodon* kommen folgende Namen in Betracht:

Leontodon saxatile Lam.

ssp. *taraxacoides* (Vill.) Holub-Moravec

ssp. *hispidum* (Roth) Holub-Moravec

Bei der Beurteilung angeführter Subspecies als selbständige Arten gilt wie folgt:

Leontodon Leysserii (Wallr.) Beck

Leontodon Rothii Ball.

Die Kombination *Leontodon taraxacoides* läßt sich nicht für *Thrinicia hirta* Roth anwenden. Diese Kombination benützte schon Mérat (Ann. sc. nat., XX., 108, 1831), aber seine Diagnose reicht nicht aus zur Unterscheidung der *Thrinicia hirta* Roth von der *Thrinicia hispidia* Roth und könnte nur auf die ganze Art bezogen werden. Dieselbe Kombination benützte auch Hoppe. Diese Kombination ist im Index Kewensis in Verbindung mit *Taraxacum officinale* Web. homologisiert und kann deswegen für unsere Pflanze keine Anwendung finden. Die Kombination *Leontodon hirtum* kann auch nicht angewendet werden, da diese Kombination schon vom Linné für eine andere Art benützt wurde. Die Kombination *Leontodon pygmaeus* wird für *Thrinicia hirta* aus dem Grunde nicht angewendet, da die Originalbeschreibung von Dryander uns nicht bekannt ist. Ebenso ist die Kombination *Leontodon hispidum* für die *Thrinicia hispidia* Roth nicht anwendbar, da diese Kombination von Linné schon für eine andere Art angewendet wurde. Es gilt also die Benennung Ball's.

Thrinicia saxatilis ssp. *taraxacoides* wechselt sich hauptsächlich in ihrer Behaarung. Weil seitens der Autoren die früheren Beschreibungen der Abarten

nicht genug beachtet wurden, entstand im inneren System eine ziemlich große Verwirrung. Nach dem Studium der Literatur und des Herbarmaterials aus Mitteleuropa wird unsererseits folgende Regelung der Abarten vorgeschlagen:

A. Foliola involucralia glabra —

var. *glabra* (Schleicher sensu Reichenbach) comb. n.

I. Involucrum internum e (5) 6—8 (9) foliolis involucralibus compositum
f. *Leysserii* (Wallr.) comb. n.

II. Involucrum internum e 8—14 foliolis involucralibus compositum

1. Planta tota glabra

f. *glaberrima* nomen novum

(= *Leontodon nudicaulis* (L.) Banks ssp. *taraxacoides* (Vill.)

Schinz-Thell. var. *glaber* (Schleicher) sensu Schinz-Keller)

2. Planta ± hirta

a) Folia utrimque distincte hirta

f. *psilocalyx* (D C. em. Schinz-Keller) comb. n.

b) Folia glabriuscula sparse pilosa

f. *glabriuscula* (Peterm.) comb. n.

B. Foliola involucralia ± hirta

var. *dubia* (Babington) comb. n.

I. Involucrum internum e 6—8 (9) foliolis involucralibus compositum
f. *deminuta* f. n.

II. Involucrum internum e 8—13 foliolis involucralibus compositum

1. Foliola involucralia tota hirta

f. *lasiolaena* (Bischoff) comb. n.

2. Foliola involucralia tantum basi hirta aliter glabra

f. *subglabra* (Orb.) comb. n.

Thrinicia saxatilis ist ein subatlantisch-mediterranes Komponent, wobei ssp. *taraxacoides* ein europäisch-subatlantisches und ssp. *hispida* ein mediterranes Komponent ist. Aus der Verbreitung der Gattung *Thrinicia* läßt sich zurückzuführen, daß das Entwicklungszentrum dieser Gattung im südlichen Teile der Pyrenäischen Halbinsel und im nebenliegenden Teile von Nordafrika zu suchen ist.

In der Tschechoslowakei ist das Vorkommen der *Thrinicia saxatilis* in der Südslowakei besonders häufig, von wo sie bis nach Mähren herüberreicht. Die Lokalitäten in Böhmen sind von dieser ± zusammenhängenden Verbreitung isoliert. Die Lokalitäten in der Südslowakei und in Südmähren werden als ursprüngliche betrachtet. St. Staněk (in litt.) charakterisiert ihr Erscheinen in der Slowakei wie folgt: „Sie wächst auf flachmoorigen sowie auch auf salzigen Wiesen, nasseren Brachen und entblößten Orten in den Wiesen, am häufigsten auf halbflachmoorigen blütenreichen Wiesen mit nicht allzu hohem Gras. Die Pflanze ist bezeichnend für Zonen, wo die salzliebende Flora mit der flachmoorigen aneinander stoßen“. Die Ursprünglichkeit der Lokalitäten in Südböhmen ist noch streitig. Es muß noch weiter ihre Verbreitung verfolgt werden, denn sie wird sehr oft übersehen, auch wenn sie häufig vorkommt. Am öftersten wird unsere Art mit *Leontodon hispidus* verwechselt.

Falls aber festgestellt wird, daß *Thrinicia saxatilis* ssp. *taraxacoides* in Südböhmen mehr verbreitet ist, wird es sich als nötig erweisen, sie als eine ursprüngliche Art zu betrachten, welcher das Klima des Wittingauer Beckens entspricht. Beide südböhmische Lokalitäten liegen nämlich in der wärmsten Insel Südböhmens, welche durch die Juliisotherme 18° C abgegrenzt ist. Dadurch würde sich diese unsere Art zu solchen ähnlichen subatlantischen oder subatlantisch-mediterranen bis mediterrann-mitteuropäischen Elementen anreihen, welche in Südböhmen durch folgende Arten vertreten sind und zwar: *Aira praecox* L., *Corynephorus canescens* (L.) P. B e a u v., *Euphrasia nemorosa* P e r s., *Illecebrum verticillatum* L., *Juncus tenageia* E h r h. und *Vulpia bromoides* (L.) S. F. G r a y.

